

Uitgave van de Historische Kring Gente, 17e jaargang (2010) nummer 1

Ganita mare

ISSN: 1878-7908

Colofon: Op voorlaatste pagina

Deze mare is bestemd voor:

Zie enveloppe/omslag

Een prachtig plaatje leverde het besneeuwde landgoed Poelwijk dit afgelopen jaar op. Foto: Henk Klaassen

2. Gendtse volksverhalen en andere zaken op Internet
3. Nog komende lezingen en excursie
4. Wie kent Bernhard? (vervolg en antwoord)
7. Verhalen uit het oude Hulhuizen
11. Oostenrijkse kinderen naar Nederland en Gendt
14. Een verhaal uit de Tweede Wereldoorlog
18. Gezocht en gevonden: burgemeesterswoning
22. Maak plaats, maak plaats
23. Verslag lezing Gerrit Jansen
24. Kwartierstaat van de Schutterskoning en –Koningin 2009-2010
28. Jaarverslag 2009
29. Warenhuis Van Driel/Catootje
30. Aanwinsten, nieuwe leden en overleden
31. Cadeautip, Colofon, Feestelijke interviews

Gendtse volksverhalen nu ook op internet

Meester Dinnissen is ooit bij een aantal oud-Gendtenaren langs geweest om hun spook- en andere volksverhalen voor het nageslacht op band op te nemen. Het waren verhalen die jarenlang van vader op zoon, moeder op dochter of omgekeerd doorverteld werden. Hij deed het om dat stukje historie in de moderne tijd niet verloren te laten gaan. Die verhalen, in onvervalst Gendts dialect, zijn later door onze inmiddels overleden secretaris Dini van den Bergh-Rensen en zijn schoonzoon en tevens ons bestuurslid Harrie Scholten helemaal bewerkt en uitgetypt voor het Meertens Instituut dat er in 1993 een reeds lang uitverkocht boek van maakte 'Volksverhalen uit Gendt'. Sinds kort zijn meer dan duizend uur aan geluidsfragmenten, waaronder ook die Gendtse verhalen te beluisteren via www.meertens.knaw.nl/soundbites.

Voorals voor Gendtenaren is het heel leuk die lokale verhalen nog in het echte Gendtse dialect te horen en dan te raden welke Gendtse man of vrouw aan het woord is; misschien wel uw opa of oma?

Kadastrale en andere kaarten

Voor liefhebbers van land- en andere kaarten, en die zijn er genoeg, volgt hier nog een interessante website: www.watwaswaar.nl. U hoeft alleen de plaatsnaam of postcode in te typen en er verschijnt een overzicht van wat tot nu toe digitaal per plaats te zien is, zoals bijvoorbeeld de Oorspronkelijk Aanwijzende Tafel van alle grondeigenaren in 1811-1832 in Gendt en zelfs een stukje volkstelling Gendt in 1899.

Nederlandse familienamendatabank

Op www.meertens.knaw.nl/nfb/ kunt u lezen hoeveel mensen van uw naam in heel Nederland voorkomen en in welke gemeenten de meesten ervan te vinden zijn. Toch leuk om eens te zien hoe uniek of hoe 'gewoon' uw naam nu is.

Gendtse films bij de AVAG

In 2008 hebben wij heel wat van ons oude filmmateriaal door de AVAG laten digitaliseren. Dat gebeurde in het kader van de AVAG actie: "Red unieke Gelderse films van de ondergang". Tijdens deze actie werden particulieren opgeroepen hun historische films aan AVAG over te dragen. Ze kregen dan zelf een digitale kopie. In totaal leverde de actie ruim duizend films op, waarvan er inmiddels zevenhonderd zijn gedigitaliseerd. Voor onze kring had het als voordeel dat onze archieffilmpjes nu toegankelijker worden en het materiaal beter beschermd is, want de oude filmpjes waren kwetsbaar, braken vaak af en dat was er weer een stukje beeld verloren.

Sinds kort heeft de AVAG op hun site een beeldbank, met o.a. beelden van de Nijmeegse Vierdaagse in Arnhem in 1938, films over het Dolfinarium uit de jaren zestig en een film van de fruitveiling in Huissen in 1965.

Naast historische filmfragmenten uit Gelderland is er ook het programma-archief van TV Gelderland in opgenomen. Te vinden onder: <http://avag.geldersarchief.nl/>.

Programma seizoen 2009/2010

Er staan u nog de volgende activiteiten te wachten:

WaalBeelden, toekomstperspectief vanuit het verleden, maandag 22 februari 2010

Henk Eerden, directielid Rijkswaterstaat Oost-Nederland, houdt een voordracht over de rivier de Waal.

De rivieren in Nederland vormen al eeuwenlang belangrijke elementen voor leefbaarheid en veiligheid. Nederlanders leven met de rivier en alles wat daarmee verbonden is. De inwoners van Gendt kennen de Waal en gaan op basis van ervaringen om met al zijn gedragingen. Wat verder landinwaarts is dat niet altijd zo vanzelfsprekend. Soms gedraagt de rivier zich door natuurlijke of menselijke activiteiten net even iets anders dan waaraan men gewend is geraakt.

In deze lezing wordt ingegaan op het gedrag van de rivier en de wisselwerking tussen mens en water. Met beelden uit het verleden (via de beamer) wordt deze wederzijdse invloed toegelicht. Hoe reageert de rivier op ingrepen en hoe stroomt de Waal straks verder langs Gendt? Zien we u in Villa Ganita, Nijmeegsestraat 19, Gendt? Aanvang om 20.00 uur. De toegang is gratis.

Tweede Wereldoorlog, maandag 22 maart 2010. Lezing door Harrie Peters uit Doornenburg.

In Nederland staan ruim 3.300 oorlogsmonumenten als herinnering aan die verschrikkelijke tijd. Het zoeken en verzamelen van voorwerpen

of materialen uit die bij ouderen onvergetelijke tijd is ook een manier om herinneringen op te roepen. Stempels, brieven en postzegels uit de oorlogstijd vertellen een verhaal en voeren onze gedachten terug naar 1940–1945. Harrie Peters heeft altijd al iets met historie gehad, vooral met de geschiedenis van de Tweede Wereldoorlog. Het begon met verzamelen van postzegels en enveloppen maar inmiddels is de verzameling uitgegroeid tot een veel uitgebreidere collectie. Op maandag 22 maart vertelt hij aan de hand van afbeeldingen daarover.

U bent welkom om 20.00 uur in de grote zaal van Villa Ganita, Nijmeegsestraat 19, Gendt. De toegang is gratis.

Excursie Airborne Museum 'Hartenstein' in Oosterbeek, zondag 18 april 2010

Op 18 april bezoeken we het in 2009 compleet hernieuwde Airbornemuseum in Oosterbeek. Het museum is gevestigd in het voormalige hotel Hartenstein, van waaruit generaal-majoor Roy Urquhart in 1944 de Slag om Arnhem leidde. Het museum is nu voorzien van moderne technieken om het verhaal rond de Slag om Arnhem te vertellen. De 'Airborne Experience' is een enorme ondergrondse ruimte achter het museum waar bezoekers het verloop van de slag door beelden, geuren en geluiden uit die tijd kunnen ervaren. In september '44 vochten ruim tienduizend soldaten van Britse en Poolse luchtplandinstroepen in Arnhem en omgeving. Hun doel was het veroveren van de Rijnbrug. Zeshonderd van hen wisten de brug te bereiken. Wachtend op

versterking vochten zij vier dagen lang om het behoud ervan. Gaat u mee om het hernieuwde museum te bekijken? **We gaan op zondag 18 april om 13.00 uur vanuit Villa Ganita zodat u kunt carpoolen. U kunt ook rechtstreeks gaan. Het Airborne Museum is gevestigd aan de Utrechtseweg 232 in Oosterbeek. We beginnen daar om 14.00 uur. Deze excursie is voor leden en hun partners gratis, voor niet-leden wordt een gereduceerde bijdrage van € 4,— gevraagd.**

Ria Schouten-De Haan

Wie kent Bernhard? (vervolg en antwoord)

Hebt u ook zo'n hekel aan een 'wordt vervolgd'? Meestal is het een onaangename verrassing als blijkt dat een verhaal wel een kop maar nog geen staart heeft en je moet wachten op de afloop. Maar soms kan het niet anders. Dat was ook het geval met de vraag die dhr. Bas Verbeek ons stelde en die wij in eerste instantie niet konden beantwoorden. Wij legden die daarom in de vorige Ganita Mare aan onze lezers voor. "Wie weet wie de Bernhard uit Gendt is die in de oorlog met Verbeek vanuit Duitsland ontsnapte?" Bas Verbeek wou graag horen of hij nog leefde en hoe het hem vergaan was, maar leverde zelf niet veel aanknopingspunten. Hij kende alleen de naam Bernhard, omdat het in die tijd beter was om zo weinig mogelijk van elkaar te weten. Nog even in het kort zijn verhaal.

Bas Verbeek was in juni 1942 voor de verplichte arbeidsinzet tewerkgesteld in de Accumulatoren-fabriek te Hagen-Haspe in Westfalen, Duitsland. Hij was toen 19 jaar. Daar ontmoette hij een leeftijdgenoot, een zekere Bernhard uit Gendt. Verbeek liep met plannen rond om te vluchten en Bernhard, die in dezelfde fabriek werkte, wilde toch wel met hem mee, ondanks dat Bernhard bij een eerdere poging gepakt en gestraft was. Nu lukte het. Op hun vlucht liepen ze via Kleef naar Nijmegen en over de Waaldijk naar Gendt, waar Bernhard woonde. Daar ontmoette hij ook diens twee broers, die de volgende dag koeien gingen melken en hem toen meteen naar de bushalte brachten. Vandaar ging hij naar huis in Spijk bij Gorinchem. Als Bernhard nog leefde, moest hij nu rond de 86 jaar oud zijn.

Het onderzoek

Toen Henk Klaassen de brief van Bas Verbeek had gelezen en hoorde wat hij in een telefoongesprek aan Yvonne de Boer had verteld, was zijn interesse gewekt. Hij ging bij zichzelf na welke Bernhards uit Gendt hij kende, die in Duitsland tewerkgesteld waren geweest. In een gesprek met Frans Hendriks uit Flieren was hem ooit verteld dat die gevlucht was tijdens de tewerkstelling in Duitsland net als een andere Gendtenaar, zijn vriend, Broer Gerritsen uit de Zandvoort. Helaas zijn ze nu beide overleden, zodat persoonlijk navragen niet meer kan.

Flieren en de Zandvoort hadden en hebben Henks volle aandacht omdat zijn broer ook in Duitsland gewerkt had en die weleens vertelde over onderduikers in Flieren. Het duurde wel even voordat hij op het idee kwam dat Broer Gerritsen weleens van oorsprong Bernhard zou kunnen heten, hoewel hij de jongens Gerritsen: Broer, Dorus en Bart, goed gekend heeft. Toen hij Dorus Gerritsen, de enige van de jongens die nog leeft (89 jaar), de vraag stelde: "Heeft jullie Broer in Duitsland gewerkt tijdens de oorlog?", werd bevestigend geantwoord. Dorus vertelde

Fam. Gerritsen met Marie, Dorus, Dora., Broer en Bart

verder dat Broer zelfs twee keer was gevlucht. Hij was na die vergeefse poging kaal geschoren zodat hij goed herkenbaar zou zijn voor de bewaking. Hij was later met iemand waarvan hij de naam niet meer wist, nogmaals gevlucht. Die persoon woonde in Spijk, niet Spijk hier bij Lobith, maar Spijk ergens in Zuid-Holland.

In dit gesprek veranderde Dorus de naam Broer in onze Bernhard en werden Henk de vele overeenkomsten met het verhaal van Bas Verbeek duidelijk. Want de familie Gerritsen had ook een melkkoe in die tijd die bij Tieske de Beijer achter de dijk liep. Dus die moesten ze 's morgens en 's avond gaan melken. Dorus wist zelfs nog te vertellen dat ze die koe gekocht hadden bij Hulsman in Bemmelen.

De familie Gerritsen woonde aan de Zandvoort 23. Hun huis heette De Heuvel. Vader en moeder Gerritsen hadden in totaal tien kinderen gekregen, waarvan er drie als baby stierven en een

zoon op 25-jarige leeftijd overleden is. Tijdens de oorlog hadden ze nog drie zoons en drie dochters over, waarvan nu Dorus en Dora nog in leven zijn. Dit klopt dus met het verhaal dat Bernhard toen twee broers had. Broer c.q. Bern-

hard, geboren in 1922, is echter al op 62-jarige leeftijd, dus nog relatief jong, gestorven, .

Daarna belde Henk Klaassen met Bas Verbeek en vroeg hem of hij zich de naam Zandvoort of Flieren herinnerde, maar dat bleek niet zo te zijn. Maar wel dat Bernhard kaal was geweest en dat ze tijdens hun vlucht van hoed en pet hadden gewisseld om er toch anders uit te zien. Dat paste dus precies bij het verhaal. Het was voor Verbeek dan wel een teleurstelling dat als dit Bernhard was, dat hij dan inmiddels gestorven was.

Nog een Bernhard

Intussen meldde zich ook Wil Goossen bij de kring. Hij had onze oproep gelezen en bladerde daarom

nog eens door de oorlogsherinneringen van zijn vader Berend, die voor en door zijn kinderen op

Marie, Dora, Broer, Truus en vader Gerritsen

Broer of Bernhard, uitvergroot van de foto op de vorige pagina

Berend Goossen met vrouw en kind

papier waren gezet. Daarin stond wel dat Berend Goossen in een autofabriek in Aken tewerkge-

steld was geweest, dus ongeveer in de buurt van Hagen, maar van een ontvluchtingpoging werd niet gerept. Hij wist te vertellen dat zijn vader uit een grote familie kwam met veel broers en zussen en dat diens broers ook bij boeren hadden gewerkt, dus het verhaal van de koeien zou kunnen kloppen. Het vluchtverhaal was hem echter onbekend.

Berend Goossen in zijn jonge jaren

Een dankbare herinnering aan
BERNARDUS GERARDUS GERRITSSEN

Hij werd geboren in Gendt op 3 augustus 1922 en was 27 jaar gehuwd met Hendrina Wilhelmina Derksen. Geheel onverwacht overleed hij, alsnog voorzien van het H. Oliesel, op 23 januari 1985 in het Canisius-ziekenhuis te Nijmegen. De 28e januari werd zijn lichaam gekremeerd op Moscowa in Arnhem.

Ook na hun huwelijk woonden zij eerst in zijn ouderlijk huis aan de Zandvoort, met een stukje land en wat vee, en de laatste zeven jaren op Vleumingen. Mede omdat hij op latere leeftijd trouwde, was hij waarschijnlijk nog extra gesteld op zijn enige zoon, waarop hij erg trots was. Na zijn werk op de fabriek en in de wegenbouw werd hij vanwege hartklachten op 48-jarige leeftijd arbeidsongeschikt. Dit maakte hem wat onzeker, omdat hij bang was dat hem iets kon overkomen als er niemand bij was. Bernard was een stipt man met vaste gewoontes, een man van de klok, vrij behoudend van aard. Hij was ook een levenslustig en opgeruimd man, die zelden slecht gehumeurd was. Hij hield ervan om op het land bezig

Hoewel het Verbeek en Bernhard wel lukte om de Arbeidseinsatz te ontvluchten, kregen de meesten gewoon niet die kans. Toch vonden meer jonge mannen het heel frustrerend om ver van huis en familie gedwongen voor de vijand te moeten werken. De drang om te vluchten was daardoor wel aanwezig, maar het lukte slechts een enkeling. Vier Gendtenaren zijn trouwens in de oorlogsperiode in Duitsland overleden: Joseph van Gellekom, Henk Meijer, Antoon Mahler en Antoon Selman. Dat gebeurde door ongelukken of misschien waren ze wel ziek van heimwee naar huis en de vertrouwde omgeving.

Uiteindelijk leveren onze naspeuringen Broer, Bernhard Gerritsen en Berend Goossen op als de enige Gendtenaren die de gezochte persoon zouden kunnen zijn. Alles in aanmerking genomen waren de overeenkomsten in het verhaal van Broer Gerritsen met zijn ontsnappingspogingen en zijn metgezel die ook nog in Spijk woonde het meest treffend. Wij stuurden ons voorlopige verhaal, voorzien van foto's van beiden, aan Bas Verbeek op en kregen per omgaande het bericht dat hij er wel zeker van was dat Broer de door hem gezochte persoon was. Omdat Broer Gerritsen al jaren terug is overleden, kan Bas Verbeek helaas met hem geen herinneringen meer aan die voorbije tijd ophalen.

Henk Klaassen en Yvonne de Boer

te zijn, maar hij hield ook van een gezellig praatje, waarbij hij zich niet makkelijk van zijn mening liet afbrengen. Hij was gek op voetballen en legde graag een kaartje. Verder beleefde hij veel plezier aan zijn hond, waarmee hij dagelijks trouw door het dorp fietste. Zo genoot hij nog volop van het leven en waren zij samen nog vol plannen voor de toekomst. Plotseling is hieraan een einde gekomen, toen hij onverwacht door een hartaanval werd getroffen. Onze enige troost hierbij is, dat hem een lijdensweg bespaard is gebleven.

We zijn dankbaar om alles wat hij voor ons betekend heeft, vooral zijn levenslustige opgewektheid; dankbaar ook om alles wat wij voor hem mochten betekenen. In zijn parochiekerk, waar hij zo trouw iedere zaterdag deelnam aan de Eucharistie, nemen wij biddend afscheid, om hem toe te vertrouwen aan God uit wie alle leven voortkomt. Moge Christus zijn dienaar binnenvoeren in het Vaderhuis.

Wij danken U hartelijk voor uw meeleven en gebed na het plotseling overlijden van mijn lieve man, mijn zorgzame vader en a.s. schoonvader.

H.W. Gerritsen-Derksen
Gerard en Tilly

In het archief van Harrie Scholten bevond zich een oud schoolschriftje, misschien nog wel afkomstig uit de nalatenschap van zijn schoonvader, meester Dinnissen. Het is waarschijnlijk rond 1925 (bijna) volgeschreven door een zoon van Willem Schouten. Volgens het verhaal moet zijn vader, Willem Schouten, in 1826 geboren zijn. In ons genealogiebestand vonden we alleen een Willem Schouten uit 1825. Hij had vijf kinderen, waaronder drie zoons. Welke zoon onderstaand verhaal geschreven heeft, hebben we niet kunnen achterhalen. We hebben het verhaal dat voornamelijk gaat over een verdwenen stukje Hulhuizen, iets aangepast in zoverre dat we de oude spelling voor de leesbaarheid omgezet hebben en dat we sommige wel heel lange zinnen in stukjes hebben gehakt. Het geeft een goed tijdsbeeld en er is misschien voor een aantal van u toch veel herkenbaars uit verhalen van ouders en grootouders in te lezen en voor anderen weer iets “oud” nieuws.

De redactie

Verhalen over het oude Hulhuizen

Toen mijn vader Willem Schouten, geboren in 1826, aan de hand van zijn vader of moeder vanaf de Kommerdijk naar Hulhuizen ging om op zondag de heilige mis bij te wonen, het was toen ongeveer in het jaar 1834, stond het kerkje waar nu de scheepswerf is en daarbij een huisje waar de koster woonde en waar een grote tuin bij hoorde. Deze tuin was met een doornenhaag omgeven en ligt nu wel 50 meter in het water. Ook de plaats waar het kerkje stond, ligt geheel in het water. Er liep in die tijd ook een Waal-arm door Kekerdom, maar deze waterloop werd door de aanvoer van slib en zand voor het Waalwater afgesloten, zodat Hulhuizen al het water van de Bovenrijn te verwerken kreeg en de oppervlakte van het oude Hulhuizen ieder jaar door ondermijning en instorting van zijn oevers minder werd. De pastorie stond aan de voet van de dijk, ongeveer waar nu Pere woont. (*redactie: nu niet meer*). Het was een huis met zeer lage zijmuren en met rode pannen gedekt. Aan de binnenkant van de dijk, bij de pastoorshof, lag een akkerland, waar de pastoor zijn veldvruchten verbouwde. Deze hof is steeds in huur geweest bij de Van Gendts op de Monnikhof en de huursom moest betaald worden aan de pastoor van Gendt. Er lag ook een steenfabriekje achter de wilgenbomen van een zekere mijnheer Corman. Deze woonde in een huis, waar ook zijn kantoor gevestigd was, op de plaats waar nu bakker Roelofs woont. (*redactie: ook hier woont nu een ander*). Op dit steenfabriekje was ook een mijnheer Van Wijk, die voor de verkoop van gebakken stenen en dergelijke zorgde. Deze mijnheer Van Wijk was gehuwd met Lientje Pruin. Deze jonge vrouw is gestor-

ven bij de geboorte van haar tweede kind. Ook haar kinderen zijn gestorven en liggen begraven met de moeder in één graf, bij het kapelletje te Hulhuizen. Dit graf lag tussen de dijk en het kapelletje. Er stonden ook de namen op het kruis gegrift en dat kruis is, omdat het nogal in de weg stond met de Omdracht, omdat mensen er tegenop liepen, is het geplaatst aan de buitenkant van de achtermuur van het kapelletje. Dit kapelletje is ter gedachtenis gebouwd aan de oude kerk te

Links de in 1844 gebouwde Waterstaatskerk aan de Markt

Hulhuizen, toen de nieuwe parochiekerk op de Markt in Gendt in 1844 klaar was en de godsdienstoefeningen in de nieuwe kerk konden worden gehouden. Toen het steenfabriekje van de heer Corman door hoog water en ijsgang in het water van de Waal was verdwenen, is de heer Van Wijk in Heteren bij Arnhem voor de tweede maal gehuwd met een boerendochter, wiens vader een klein steenfabriekje exploiteerde. Dit is het begin geweest van de grote Van Wijks steenfabriek in Heteren.

Links de kapel van Hulhuizen en helemaal rechts het begin van de scheepswerf, nu Vahali

De wilgenbomen die in Hulhuizen buitendijks staan en waar de processieweg door gaat, zijn het eigendom van de klompenmakersfamilie Van der Velden. Deze familie heeft op deze bomen van oudsher het hak- en pootrecht.

Toen de parochiekerk van Hulhuizen naar Gendt was overgeplaatst, is er van Duitse zijde al spoedig op de plaats waar het kerkje en het kostershuis gestaan hadden, een scheepswerf opgericht tot herstel van houten schepen en het maken van nieuwe roeiboten. Deze eigenaars van de scheepswerf brachten uit Duitsland vakmensen mee naar Hulhuizen, onder ander Bresser, Jonker en anderen die zich in Hulhuizen hebben gevestigd.

De katholieken uit Gendt, Doornenburg, Angeren, Haalderen en Bemmelen moesten om hun zondagplicht van Mishoren te vervullen of naar Huissen of naar Hulhuizen om de Heilige Mis te kunnen bijwonen. De wegen waren zeer slecht, voor voetgangers onbegaanbaar. Alleen de dijken werden goed onderhouden doch vele mensen konden daar geen gebruik van maken, omdat ze ver van de dijk woonden. Er waren daarom veel kerkpaden, die soms midden door de korenvelden heen gingen. Deze paden werden door onderlinge hulp steeds met zand bestrooid, zodat ze steeds goed begaanbaar bleven. Het kerkpad vanaf Angeren kwam bij Meurs ongeveer op de Flierensestraat uit en ging verder over het Hoge Veld en verder over de velden van de Boerderij

De Oliehorst en door de hoven van de bewoners van Hulhuizen binnendijks over buurkesdam naar de dijk om zo de kerk te bereiken.

De katholieken van Doornenburg konden ook

Mislezing tijdens de processie

gebruik maken van het kerkje op het kasteel De Doornenburg. De adellijke familie Van Bommel die hier woonde, bleef katholiek onder de hervorming. Er woonde steeds een katholieke priester op het kasteel. Het oude kerkje staat er nog. Ook de altaarsteen is nog aanwezig. In 1870 ongeveer ging de Waalstroom dicht langs de nu nog staande wilgenbomen, waar de processieweg door gaat, zodat de schepen kort bij de bomen op kwamen zeilen. Midden 1870-1880 werden door Rijkswaterstaat kribben in de rivieren gelegd, dammen

Pastoor Huijgens

Hulhuizen tijdens de dijkverzwaring

van rijshout en bazaltsteen, die de stroom aan banden legden en de Waal dwongen een vooraf bepaalde richting te nemen. Deze kribben werden ongeveer 200 meter uiteen in de rivier gelegd en in de bochten van de rivier werd door baggermachines het zand en grint opgebaggerd in *onderlagen*. Bij deze schepen kon de bodem opengedaan worden, zodat de oppervlakte tussen de kribben werd opgevuld zodat het tenslotte goede weilanden werden en door de domeinen worden verhuurd aan de boeren.

Door pastoor Oosterik werd in 1844 de parochie overgeplaatst naar de nieuwe kerk op de Markt te Gendt. Zijn opvolger was pastoor Van Leuffen. Toen kwam pastoor Van Woerkom onder wiens pastoraat ik mijn eerste heilige communie heb gedaan. De kinderen moesten toen 12 jaar oud zijn. Het waren ruwe tijden, drankmisbruik was een algemeen kwaad. Ook de pastoor kwam hier zoveel mogelijk tegenop. Hij kon zijn parochianen ongemakkelijk de waarheid zeggen. Toch was hij een heilig mens, vol zorg voor alle parochianen. Wanneer hij des zondags voor het altaar kwam om de Heilige Mis te celebreren, dan bad hij met het gelaat naar het volk gekeerd op de trappen van het altaar staande, met luide stem, zodat het door de kerk klonk, het volgende gebed:

Laten wij God vurigkes bidden voor de bekering van die ongelukkige zondaren die zich plichtig maken aan de zonden van Godslastering, ontuchtige gesprekken, tegelijk voor de volharding der rechtvaardigen, alsook voor de weldoeners van deze kerk of die enig zo levende of doden sie-

raad aan de kerk geschonken hebben en dat God onze gemeente gelieve te zegenen en te bewaren, waarvoor deze dienst aan God almachtig zal worden opgedragen. Ook worden de gebeden verzocht voor de zieken van deze gemeente.

Op pastoor Van Woerkom volgde pastoor Th. Huijgens. Deze was een man van een nieuwe tijd. Er werd met medewerking van hoofdonderwijzer Mackaai en vele goedwillenden een kruisverbond tegen het misbruik van sterke drank opgericht. De steenfabrikanten werden verzocht geen sterke drank op hun fabrieken toe te laten. Zo was het na korte tijd reeds goed merkbaar dat er in Gendt heel wat minder gedronken werd. Om als voorbeeld te dienen: er waren in Hulhuizen buiten- en binnendijs acht lokalen waar sterke drank werd verkocht. Dit om als voorbeeld te dienen voor andere buurtschappen in de gemeente Gendt. Er werd een gebouw opgericht, waarin in de bovenzaal een leeszaal, biljart en gelegenheid om te kaarten kwam en ook voor weinig geld een glas bier of cacao te krijgen was. Ook met wat dagbladen en tijdschriften. Zo werd het jonge volk uit de herbergen gehouden.

Er werd door het kerkbestuur een stuk bouwland aangekocht waar RK kerk, pastorie, meisjesschool, Providentia en kerkhof op gevestigd zijn. Er werden plannen voor een nieuwe kerk gemaakt. Om aan het nodige geld te komen, werd een vereniging van collectanten opgericht. Een groep jongens over de gehele parochie verspreid die iedere zondag huis-aan-huis met gesloten busjes collecteerden en zo langzaam een beginkapitaal bijeenbrachten. Ook werd van enige

fabrikanten duizenden stenen ontvangen. Het was in de Frans Duitse oorlog van 1914-1918: er was toen een algemene werkloosheid. De benedenverdieping, waar nu de bijzondere meisjesschool is, werd ingericht voor het maken van rietmatten, die toen veel op de steenfabriek

twee zegens gevist. De ene zegen werd even onder De Zandberg in de rivier uitgezet, terwijl de andere een 4000 meter naar beneden werd opgehaald. Er werd in die tijd veel vis gevangen, ook veel elften en andere grote soorten. De Waal was bij lage waterstand zo smal, dat ik, nog school-

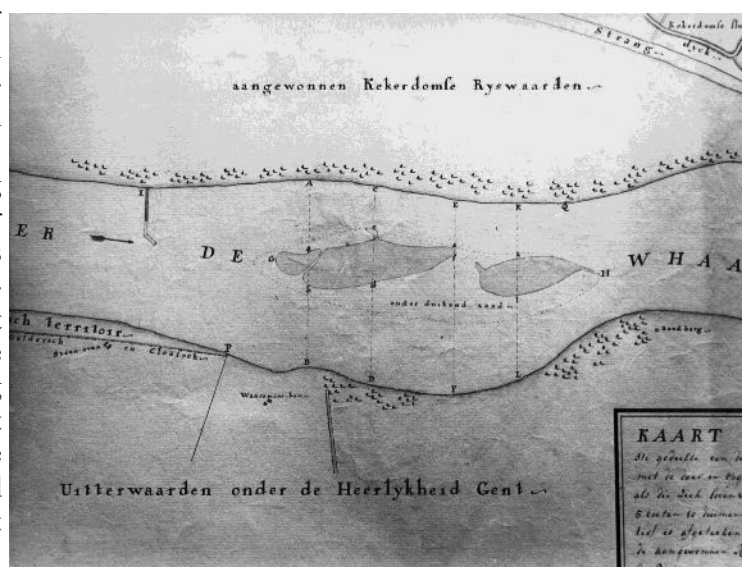

nodig waren. Ook het vele soorten manden van teenhout maken werd onderwezen, die in die tijd veel op de fruitveilingen nodig waren, zodat de grootste armoede en werkloosheid gekeerd werden.

In mijn vaders tijd reeds was er in Hulhuizen een zalmvisserij gevestigd. Twee broeders, Theodorus en Gerardus Wegh hadden van het rijk het Waal viswater gehuurd vanaf Boven Hulhuizen tot Haalderen. Zij hadden zo twintig mannen in dienst die met twee in een boot met een groot zalmnet wat de hele breedte van de rivier bestreek en wat zij bij het begin in het water uitzetten en zo naar beneden met de stroom meedreven. De netten waren aan de onderkant met lood verzwaard, aan de bovenkant met stukken kurk, zodat het net rechtop in het water dreef met de stroom mee. Dit vissen op zalm was alleen winterwerk, aangezien de zalm alleen in het najaar en winter de rivieren kwam opzwemmen. In de zomer wanneer het meestal laag water op de rivieren was, werd er door de twintig vissers van Gebroeders Wegh met een ander net, de zogenaamde zegen, gevist. Dit was een net met fijne mazen, zodat er ook kleine vissen in gevangen werden. Er lag onder De Zandberg in de grote bocht van de Waal een grote zandplaat die wel 20 bunder groot was. Hier werd wanneer het meestal laag was met

jongen zijnde en dikwijls naar die visserij ging zien, met een steen over de Waal tot op de dijk in Erlecom kon gooien, zodat de toestand voor de scheepvaart onhoudbaar werd. Toen werden door Rijkswaterstaat aan de kant van Erlecom, tegenover De Zandberg, de kribben verlengd met 10 meter en de volgende met 25 meter en zo vervolgens tot in de grootste bocht van de Waal met 100 meter, zodat de onderste stromingen van het Waalwater tegen deze dammen opstuitten en een andere richting moesten nemen en nu tijdens een winter met hoge waterstand de hele zandplaat was verdwenen.

Redactie: en hier houdt het verhaal op.....

Oostenrijkse kinderen naar Nederland en Gendt

Op 12 maart 1938 sloot Oostenrijk zich onder druk van Adolf Hitler aan bij Duitsland. Dit gebeurde onder de Oostenrijkse nationaalsocialist en latere kanselier Arthur Seyss-Inquart die ermee instemde. Men noemde het ook wel de

“Anschluss”. Oostenrijk kreeg de naam Ostmark en werd niet meer dan een provincie van het Derde Rijk. Lang niet alle Oostenrijkers waren het eens met de Anschluss maar werden wel verplicht om met de Duitsers oorlog te voeren. Mensen die dat niet wilden, werden in kampen ondergebracht of moesten onderduiken. Tijdens de Tweede Wereldoorlog kreeg niet alleen Duitsland maar ook Oostenrijk het zwaar te verduren. Zij hadden immers de kant van de Duitsers gekozen. De bevolking had veel te lijden onder de Duitse machthebber. Er heerste hongersnood, waar vooral kinderen de dupe van werden. Na de Tweede Wereldoorlog werd Oostenrijk bezet door de geallieerden. Deze bezetting werd in mei 1955 opgeheven toen Oostenrijk een verdrag sloot met de geallieerden waarin werd bepaald dat Oostenrijk weer een zelfstandig land zou worden. Vele jaren na de oorlog was er in Oostenrijk nog een groot gebrek aan voldoende voedsel. Mensen en vooral moeders met kinderen die lang in kampen hadden moeten verblijven, kampten met gezondheidsproblemen. Het duurde tot oktober 2009 (u leest het goed) voor Oostenrijk eindelijk de deserteurs en verzetsstrijders die tegen de nazi's hadden gevochten rehabiliteerde. Drie generaties lang hebben zogeheten Widerstandskämpfers gewacht op eerdere herstel.

Charitatieve instellingen

Zo'n tien jaar na de oorlog (1955) begonnen instellingen zoals Charitas, Mensen in Nood en

andere organisaties zich te ontfemen over Oostenrijkse kinderen. Vanuit de kerken werd vanaf de preekstoel opgeroepen om een Oostenrijks kind een aantal maanden op te vangen in een gezin. Deze opvang diende voor de kinderen als een vakantie om aan te sterken. De kinderen werden over heel Nederland verspreid. Ook in Gendt werd aan een oproep vanaf de preekstoel gehoor gegeven en kwamen kinderen naar Gendt.. De eerste keer zijn de kinderen ruim vier maanden in ons land geweest, later werd dat twee maanden.

Het telefoontje

In het voorjaar van 2009 kreeg ik, Henk Klaassen, een telefoontje van een zekere Bart Groenwold uit Arnhem.

Bart vertelde mij dat zijn zus in Wenen woonde en dat hij bij haar op bezoek was geweest. Hij had daar ook gesproken met de buurvrouw van zijn zus. Ze had hem verteld dat ze als kind in

Dora en Cato Scholten

Nederland was geweest in het dorpje Gendt. Ze wist echter de naam van de mensen waar ze geweest was niet meer.

Hij vroeg mij of ik ook wist of er tussen 1955 en 1960 Oostenrijkse kinderen in Gendt waren geweest om weer een beetje bij te komen van wat ze meegemaakt hadden. Ik moest hem teleurstellen, maar zegde hem toe om moeite te doen om er achter te komen.

Ik dacht erover na welke Gendtse gezinnen eventueel kinderen opgenomen zouden kunnen hebben in die tijd en belde hen. Helaas hadden mijn

Gertrude en Jan Scholten samen op de bank

telefoontjes geen resultaat. Een onverwacht extra telefoontje van Bart Groenwold deed wonderen. In een poëziealbum van Gertrude stonden de namen, Dora en To. Toen wist ik al waar mijn

Gerti en Cato (To). Op de achtergrond de Langstraat en het huis van Jan van der Heyden

zoektocht moest beginnen, namelijk bij Dora Bergervoet-Scholten. En jawel toen ik Dora belde, was het meteen raak en reageerde ze enthousiast.

Jan Scholten

Voor de familie Scholten die destijds woonde op de grens van Gendt-Haalterden (aan de beton

V.l.n.r.: de moeder van Gerti, haar zusje Gitti en een al wat oudere Gerti

weg) was het vanzelfsprekend om een kind op te nemen. Vader en moeder Scholten hadden dit besluit al in de kerk genomen en dat werd thuis door de dochters en zonen ondersteund. Ze hadden zelf in de oorlog (2 oktober 1944) twee zonen verloren en een buurjongen was omgekomen tijdens een bombardement.

Het meisje dat bij Scholten in huis kwam heette Gertrude en had het destijds heel goed naar haar zin bij de familie Scholten.

Dora wist nog veel te vertellen over Gertrude die ondertussen Gerti heette en ze was ook nog in

Gerti en Dora voor het huis aan de betonweg in Haalterden waar Gerti in 1957 twee maanden kon genieten van de Nederlandse gastvrijheid van de fam. Scholten

V.l.n.r.: Dora, een kleinkind van Gerti, Gerti, zus van Gerti en haar dochter

het bezit van een aantal foto's. Cato (To) Scholten was onlangs overleden.

Een tweede ontmoeting

Daarop werden adressen en foto's uitgewisseld, e-mails en brieven verstuurd en werd er zelfs een afspraak gemaakt. Op 4 juli 2009 vond dan de ontmoeting plaats in Nijmegen. Gerti, haar zus en dochter en een kleinkind van Gerti hadden in het Apollo Hotel aan de Bisschop Hamerstraat in Nijmegen kamers geboekt. Daar hebben Dora, haar zoon en een nichtje de familie opgehaald. Het is een prachtige dag geworden voor beide families. Gerti had gestudeerd, was opvoedkun-

dige geworden en had vier kinderen gekregen. Ook haar broertje was tegelijkertijd (1959) bij een Nederlands gezin voor enkele maanden opgenomen. Bij deze ontmoeting in Gendt hoorde natuurlijk een bezoek aan de toenmalige woning van Jan Scholten. Er zijn veel foto's gemaakt.

Nu vallen er nog steeds mooie kaarten en brieven bij Dora Bergervoet-Scholten op de deurmat. En dat gebeurt natuurlijk ook bij Gerti Flock.

Henk Klaassen

Om het oorspronkelijke karakter van het verhaal te bewaren, heeft de redactie slechts af en toe iets vanwege de leesbaarheid gewijzigd in onderstaand verhaal van de Gendtenaar Frans Hendriks. Frans is geboren en getogen in Gendt in het buurtschap Flieren aan de Broeksestraat. Het gezin Hendriks bestond uit vader Arnoldus, moeder Hendrina Hendriks-Joosten en hun zonen Theo, Frans en Jan. Na Frans' huwelijk met Maria Opgenoort heeft hij met zijn gezin bij, en later na het overlijden van zijn ouders in, het ouderlijk huis gewoond. De Tweede Wereldoorlog heeft veel indruk op hem gemaakt; dat kwam duidelijk naar voren als je in gesprek kwam met Frans. Uren kon hij erover vertellen. Hij las ook veel boeken over de Tweede Wereldoorlog. Lange tijd heeft hij ondergedoken gezeten met een aantal vrienden. Frans is op 22 januari 2002 overleden. Hier volgt zijn verhaal.

Een verhaal uit de Tweede Wereldoorlog

Op de vlucht

Omstreeks juli 1943 moesten wij naar Duitsland (Arbeitseinsatz). Allemaal jongens van het geboortjaar 1923. Alleen al uit Gendt circa 30 jongens. Dat ging per trein naar Soest 'n stad in Westfalen. Daar werden we ingedeeld om tewerkgesteld te worden. Jan de Haar, G. Kerkman, H. Kerkman, J. Janssen en ik, allemaal uit

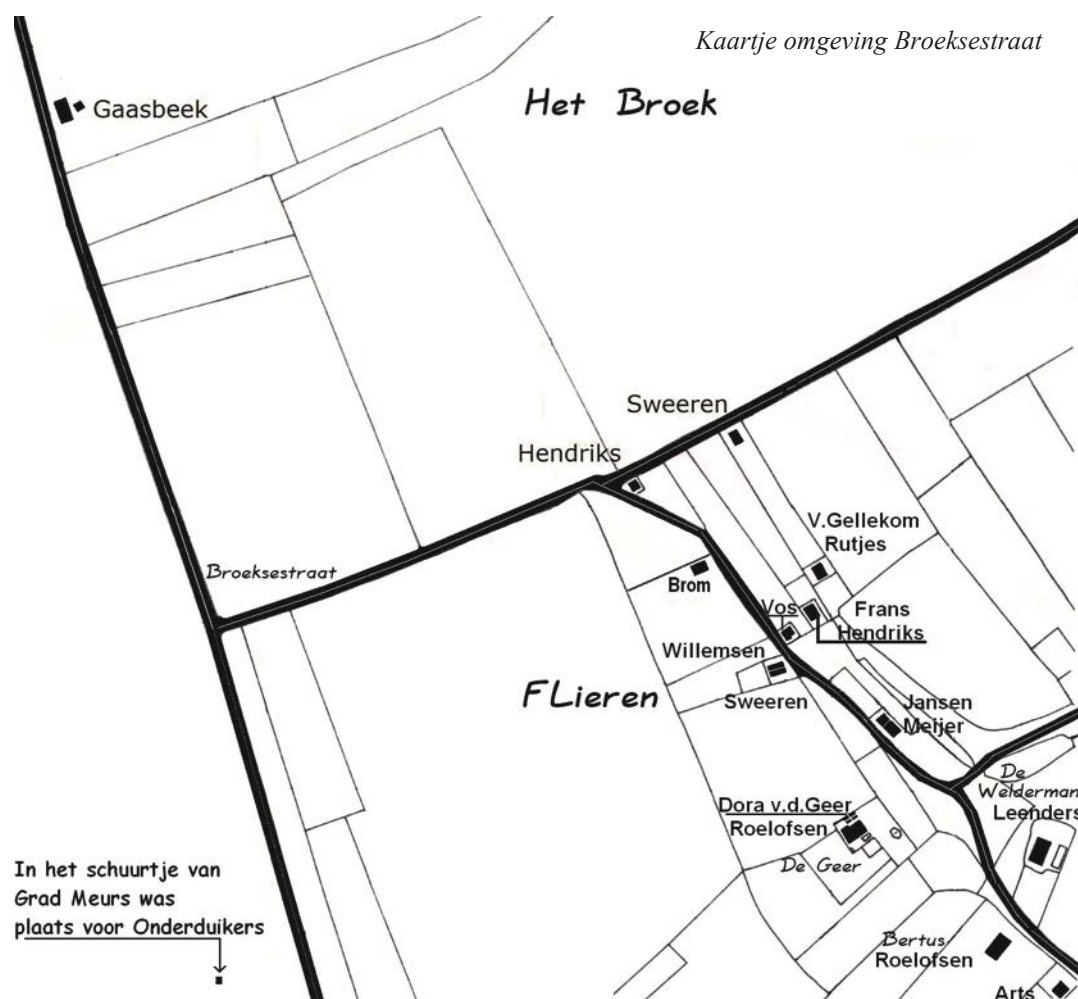
Frans Hendriks in 1943

Gendt. Wij moesten naar Meschede in een fabriek gaan werken waar aluminium werd gesmolten voor vliegtuigen. Ik had al gauw een kameraad, Herman van Rhee uit Ede die altijd dezelfde dienst had. Wij praatten vaak samen waarop hij steeds zei, ja Frans hier moeten we zo gauw mogelijk weg. Na 'n week of 3 op 'n zondag zijn we gevlucht en naar Arnsberg gelopen de trein op en naar 't Roergebied en zo naar Goch aan de Nederlands-Duitse grens uit de trein gesprongen waardoor Herman de schouder kapot had. De andere dag bij Ottersum over de

grens toen naar Gennep daar werden we aangehouden door een man die vroeg of we binnen wilden komen. Je kon toen niemand vertrouwen maar het bleek al gauw een goede Nederlander. Wij kregen brood en drinken, mijn kameraad werd verzorgd aan zijn verwonding en zijn jas werd gemaakt. Hij vroeg mij waar we vandaan kwamen en zei meteen jij komt uit de Betuwe vermoedelijk uit Angeren of Doornenburg: het was dus Gendt. Hij zei, ik kom uit Huissen. Hij had een bakkerij, stro en kolenhandel en heette Vedder. Wij kregen reisgeld en konden met de tram naar Nijmegen en zo naar huis. Voor ons begon toen de onderduiktijd, geen paspoort want dat was ongeldig, geen persoonsbewijs en geen stamkaart. Inmiddels kwamen er meer onderduikers onder andere Broer Gerritsen en Thee Sweeren. Het was ook gevaarlijk als de Duitsers sa-

Bernhard (Broer) Gerritsen en Frans

men met de Nederlandse politie onderduikers gingen zoeken. Maar ook vaak werd er gelachen. Op een avond kwamen Engelse bommenwerpers overvliegen vaak honderden die naar Duitsland gingen. Wij liepen in de boomgaard waar onze schuilplaats was; toen gebruikten de Engelsen Window¹, dat waren dunne reepjes zilverpapier om de Duitse radar te storen. Opeens kreeg Broer Gerritsen zo'n grote bol van die strookjes op z'n kop; normaal verspreiden die strookjes maar dat was aaneen gekluwd, ja dat was dan weer lachen. Er was ook een politieman² in Gendt, 'n goede Nederlander die kwam ons vaak opzoeken. Hij bracht dan boeken of 'n half pakje shag mee en ging tot diep in de nacht bij ons zitten. In die tijd kreeg ik ook nog een ongeluk aan mijn voet en kon niet meer lopen. De dokter kwam om de paar dagen langs. Na enkele weken kon ik weer een beetje lopen. Die dokter was dokter Burg, ik was niet verzekerd dus moest de rekening zelf betalen. Hij wilde er absoluut niks voor hebben. Overdag hielden wij ons bezig met het plukken van fruit bij B. Buurman, ook hij had een Jood in huis met een klein meisje.

Zondag 17 september 1944

Het was een mooie herfstdag. De appels stonden in kisten hoog opgestapeld toen op 17 september de luchtlanding Market Garden begon. Tegen 11 uur hoorden we vliegtuigen, even later vielen bommen in de polder bij de Zandberg. Er vielen enkele doden en gewonden. Tegen het middaguur veel vliegtuigen op grote afstand. Ik ben op een ladder in een perenboom geklommen, boven Elst was het donker van alle vliegtuigen. De luchtlanding bij Arnhem was begonnen. Ook bij Groesbeek hetzelfde. Wij hoorden dat ze op de dijk bij de Kommerdijk op afstand ook luchtlandingstroepen konden zien. Wij dachten eigenlijk aan het einde van de bezetting maar het pakte anders uit.

Maandag 18 september

's Maandags waren bij ons in de Broeksestraat veel Duitsers. Bij boerderij de Geer werden een zestal kanonnen geplaatst. Duitse troepen waren op de terugtocht in de Langstraat. Bij Arnhem en Nijmegen zware gevechten. 's Avonds tegen 6 of 7 uur kwam een hele colonne Duitsers naar de

Broeksestraat. Boerderij de Geer vol Duitsers, dat gaf veel lawaai in de boomgaard. 's Morgens stonden 6 kanonnen aan de rand voor de boomgaard. De Duitsers waren nog druk met takken van de bomen (camoufleren), later kwamen in ieder huis Duitsers, ook bij ons. Er waren heel jonge en oude bij, ook goede en brutale. Vrouw Vos, een Duitse van geboorte, vroeg wanneer ze gingen schieten. Een oudere Duitser zei dat er binnen een uur een proef genomen werd. Daarna vielen er enkele schoten en toen werd het stil. Een half uur later vuurden ze op de Brücke von Nimwegen.

De kinderen Hennie Hendriks en José Bootink. Het huis links was van Gert Vos na de oorlog, de schuur was van voor de oorlog.

Woensdag vroeg in de ochtend waren de kanonnen weg, maar infanterie kwam in grote getale naar de buurt bij ons. Er kwam een hogere soldaat in de huizen en sprak over inkwartiering. Hij plakte meteen bij ons een plakkaat op de deur met het opschrift: Wacht am Rhein. Daarna kwamen veel Duitsers in de huizen. Er waren jongens bij van mijn leeftijd, 20 jaar, maar ook jongere van 17-18 jaar en ook in mijn ogen oude mannen. Met die jongeren had ik kennis gemaakt, er was een Werner Hausman bij die is later gesneuveld en bij Brom voor het huis begraven met nog anderen. Ook kenden we een Hans Erbefeld; die is ook gesneuveld en begraven bij Gaasbeek in de boomgaard. 's Nachts zaten we in de schuilkelder 's avonds kregen wij granaatvuur van de geallieerden. Bommel en Haalderen waren al bevrijd, de geallieerden hadden een bruggenhoofd gevormd. We waren vaak in de schuilkelder vooral 's nachts, want als het donker was kwamen de Duitsers in actie. Bij daglicht waren Engelse vliegtuigen in de lucht. Waar de Duitsers zich over verbaasden was dat wij jonge jongens, mijn broer Theo, Theo Sweeren en Geris Rutjes in burgerkleding tussen de

Duitsers rondliepen. Een enkele Duitser vroeg wel eens of we niet in Duitsland moesten werken, daar hadden wij een goed smoesje voor. Ik zei dan dat ik in het Sauerland in Meschede had gewerkt maar dat er geen treinen meer liepen. Dan was alles weer goed tot zich weer aflossing melde. Op een middag kwam er een Duitse wagen en moesten wij mee. Op de laadbak lagen zware mokers en wij moesten bij de woningen halfweg in de schoorstenen boven de zolder een gat slaan zodat de rook op de bovenverdieping uitkwam. Er werden zakken en lompen boven in de schoorsteen gestopt zodat de Engelsen die in Haalderen op Klein Baal in de huizen waren, niet het idee hadden dat hier nog Duitsers waren. De afstand tussen beide linies was namelijk 400 meter of minder. Ook werden telefoondraden vanaf boerderij de Geer naar het laatste huis in de Broeksestraat bij de fam. Gaasbeek gelegd. De boerderij van Gaasbeek was al voor een groot deel in puin geschoten. Ik weet niet de datum maar op een zekere keer moesten we weg. Mijn broer en ik waren op dat moment bij ons achter in het land, wij hebben toen met wat Duitsers naar Haalderen gekeken. Een van die Duitsers had een verrekijker en wij zagen Engelse soldaten in Klein Baal. Toen wij naar huis liepen was alles weg: mijn ouders en mijn jongste broer. Wij naar de Geer maar daar waren ze niet, wel veel Duitsers. Ook was er een meisje uit Druten en een Gendtse die met de Duitsers meegegaan waren. Toen zijn we naar de boerderij van Bertus van de Geer gegaan en daar zijn we 's nachts

Links na de inrit naar boerderij De Geer het huis van Sweeren/Willemsen en in het midden het huis van Meijer met de hooiberg.

gebleven. Hevig artillerie vuur en 's morgens de achtergevel uit de boerderij plus 1 dode Duitser; hij lag op het hooi. Ja zei Jan Brom, ik ga wel voor in de boerderij, daar zijn hoge Duitsers die

moeten we in kennis stellen van dit. Hij kwam naar de deel en Jan Brom, mijn broer en ik moesten die gesneuvelde Duitser van het hooi halen. Hij moest van een ladder naar onder zakken, dat was niet makkelijk.

Die Duitser op de deel riep 'las maar loos' en de gesneuvelde viel toen op de grond. Ze brachten hem naar de villa van Dora van de Geer; bij dat huis hadden ze een doek met een rood kruis over het dak gespannen. Tegen 11 uur in de ochtend een zware artillerie beschieting, waarbij bij Derksen een zestal mensen omkwamen en ook nog bij de Loohof bij Lenderink, er vielen daar 2 doden namelijk de priesterstudent Burgers en een kind van Bertus van de Geer. Toen zijn we nog teruggegaan naar ons huis, ook Gerus Rutjes was erbij. De schuilkelder zat vol Duitsers en

die vroegen ons of het kanaal Pannerden breed was en of ze al zwemmende de overkant konden halen. Toen zijn wij via Gendt naar Hulhuizen gegaan en bij V.d. Velden nog een week of 2 geweest. In Hulhuizen bij Fen (Franciscus) Joosten vonden we onze ouders. Later over het Pannerdense veer naar Loil bij Didam. Drie weken daarna naar Friesland geëvacueerd in de buurt van Dokkum. Omstreeks april met een gehuurde fiets met Wim Rutten, Frans v.d. Velde en een meisje uit Millingen naar huis gefietst. Twee dagen onderweg toen bij het veer Pannerden mochten er niet over, we hadden geen Betuwe pas of permis.

Na veel moeite toch naar Gendt gekomen onder begeleiding van een ondergrondse, een Doornenburgse jongen. Hier in de Broeksestraat zag het er verschrikkelijk uit, ons huis was onbewoonbaar. Het huis van de burens Rutjes lag in puin en bij Vos ook alles in puin. Drie boerderijen plus Gaasbeek weg, Meijer en Brom zwaar beschadigd. Ik was alleen, mijn ouders en twee broers waren nog in Friesland. Bij ons in huis kon men zien hoe de Duitsers in de winter zich hadden voorzien van voedsel; er lagen hopen weckflessen die ze uit de huizen uit de buurt gehaald hadden. Dan lag er nog munitie zoals geweren en ook een zware mitrailleur met de kogels, hele banden. Met die geweren hebben wij veel geschoten; het was een spannende tijd die ik nooit zal vergeten. Bij Brom voor het huis lagen 7 Duitsers begraven, ook in het Broek nog wat graven maar het merendeel werd afgevoerd over

het veer bij Pannerden. Dan al die kadavers dood vee, dat een ondragelijke lucht verspreidde. Bij ons in de schuur lagen 2 zakken met allerlei spullen zoals scheergerei, sokken, dassen en zeep, vermoedelijk van het Duitse thuisfront. Ik

Het naoorlogse huis van S. Gaasbeek, later van J. de Haas

heb nog altijd de lege zak thuis.

Ook werden de Duitse gesneuvelden in het voorjaar 1945 herbegraven in Ysselstein in de Peel. De meeste gesneuvelden werden in de herfst en winter naar elders afgevoerd. Toch zijn er jaren later nog enkele gevonden. Ook zijn in die tijd nog een drietal burgers verongelukt. Er lagen veel mijnen vooral in Galgendaal en het Gendtse Broek. De boomgaarden hier in de omgeving en Galgendaal waren zwaar gehavend. Maar langzaam kwam alles weer een beetje op gang zoals de stenenproductie. De meeste schoorstenen op de fabrieken waren door Duitsers opgeblazen, ook de Gendtse kerk en dijkwoningen waren met de grond gelijk gemaakt. In het Broek was ook een V1 gevallen maar niet ontploft, bij de boerderij van Gaasbeek stond een rij knotwilgen met T.N.T. blokjes behangen om zo nodig de weg te versperren, maar na de oorlog stonden ze er allemaal nog. Er was ook een schuilkelder prachtig ingericht met tafels en stoelen enz. Alle telefoon- en PGM-palen vanaf de Hegsestraat, Fliensestraat en Broeksestraat hadden ze daarvoor in die kelder gebruikt.

1. Een doeltreffend radar stoormiddel was de toepassing van reepjes aluminiumfolie, bekend geworden als 'window'. Als zulke reepjes dicht bijeen, maar zonder elkaar te raken, omlaag dwarrelden, gaven ze dezelfde radarecho als een vliegtuig. Wanneer genoeg van die reepjes uit een vliegtuig vielen, konden de vijandelijke radarschermen zoveel valse echo's geven dat de echte vliegtuigecho's er niet meer uit te halen waren. Deze techniek werd voor het eerst toegepast in juli 1943 in een luchtaanval op Hamburg.

2. Theo van Dalen is de bedoelde 'goede' politiemann.

Gezocht en gevonden: burgemeesterswoning

Harrie de Vries, onze huidige burgemeester, heeft inmiddels een huis in Lingewaard gevonden. Maar ook wij zijn geslaagd in onze zoektocht naar de vroegere burgemeesterswoning, zoals vermeld in de vorige aflevering van ons kringblad.

Even in het kort ter herinnering: mensen van de Universiteit van Utrecht zijn bezig met een onderzoek naar de bekende Utrechtse architect W.A. Maas (1897-1950). Ze hadden van zijn zoon vernomen dat hij ook in Gendt gebouwd had en waren benieuwd welk pand dat was, of het nog bestond en of we er een foto van hadden. We kregen door hen een paar puzzelstukjes aangereikt:

- burgemeesterswoning in Gendt,
- wit met rieten dak,
- architect W.A. Maas,
- gebouwd rond 1935.

Met die puzzelstukjes moesten we aan het werk. Vooral dat laatste puzzelstukje blijkt ons op het verkeerde been gezet te hebben. We zochten dus naar een burgemeester van voor de oorlog en naar zijn ambtswoning.

Vanaf 1933 tot in de oorlog was Crevels burgemeester. Zijn eerste huis c.q. burgemeesterswoning, stond aan de Dorpstraat (op de plek van de huidige Nieuwstraat). Later verkocht hij dat huis en verhuisde hij naar Markt 10. Het huis aan de Dorpstraat is in de oorlog verwoest. We hadden er geen duidelijke afbeelding van en die hebben wij na onze oproep ook niet gekregen. We bleven dus in het ongewisse. Het kon dit pand geweest zijn, maar omdat er niets meer van te achterhalen was, noch de bouwer, noch hoe het er precies uitzag, bleef het een 'misschien'... en een open einde.

Maar Crevels was voor de oorlog al van de Dorpstraat naar de Markt verhuisd. Dus dit huis kon ook in aanmerking komen. Markt 10, waarin overigens ook tandarts Loevezijn na de oorlog gewoond heeft, bestaat gelukkig nog, maar is heel duidelijk niet het gezochte witte huis met een rieten kap. Overigens is — ook na onze oproep — niet bekend geworden wie de architect van dit en het ernaast gelegen pand, Markt 12 wel is geweest. Het is naar

Markt 10, eens het huis van tandarts Loevezijn

zeggen en overigens ook qua stijl van eenzelfde bouwer. Markt 12 werd trouwens bewoond door Crevels opvolger burgemeester Van der Meulen en is dus ook een burgemeesterswoning geweest. Einde verhaal zoektocht dachten wij, totdat Maria Arends, de dochter van de latere burgemeester Arends zich meldde.

Haar ouderlijk huis aan de Nijmeegsestraat 7 te Gendt is wel degelijk wit met een rieten kap en zij wist te melden dat Maas het gebouwd had. Niet in 1935 maar in 1948 en wel voor haar grootvader, de in Gendt beroemde en zelfs bij de bazen beruchte, Hendrik Braam.

Huis Braam, gebouwd in 1948 door architect W. Maas

Voor wie het niet weet: Hendrik Braam begon als steenfabrieksarbeider. Hij was heel begaan met de slechte arbeids- en sociale omstandighe-

den van de werknemers en stichtte daarom met de pastoor de eerste werkliedenbond. Dat was een reden om hem bij de fabriek te ontslaan en als compensatie kreeg hij toen van de pastoor Huijgens een baan als koster in de kerk. Hij dreef voor neveninkomsten nog een winkel met heiligenbeelden aan huis aan de Nijmeegsestraat. Dat dubbele woonhuis had hij voor zijn huwelijk in 1919 met Hinderika Slosser, laten bouwen.

Naast heiligenbeelden werden in de winkel van Braam ansichtkaarten van Gendt verkocht, zoals deze van zijn eigen woonhuis. De vier meisjes bij het huis zijn inderdaad zijn dochtertjes

Hendrik Braam

Hinderika was toen al zeker 15 jaar onderwijzeres en had bijna alles wat ze verdiende gespaard voor een eventueel huwelijk. De grond aan de Nijmeegsestraat was zeer moerassig en daarom wilde er niemand wonen. Dus de bouwgrond was goedkoop. Zo werd een eigen huis voor hen bereikbaar en betaalbaar.

Daar leefden ze en kregen gezinsuitbreiding met een zoon Bert en een viertal dochters Ethy, Coby, Marijke en Anneke.

Maar ook dit huis werd net als bijna heel Gendt in de oorlog verwoest. Alleen de schuur, de huidige garage, was nog enigszins bewoonbaar. Daar redde zij zich zo goed en zo kwaad als het ging met hun nog drie thuiswonende dochters totdat er gebouwd kon worden. Maar heel Gendt lag

op dat moment in puin en er was een tekort aan bouwmaterialen en mankracht. De grote gezinnen gingen voor en er werd om zo eerlijk mogelijk tewerk te gaan daarom met een vergunningstelsel gewerkt. Zo moest er dus jarenlang geduld beoefend worden totdat een vergunning afgegeven werd om nieuwbouw te plegen.

Inmiddels had zijn schoonzoon, Dolf Arends, die met dochter Ethy getrouwd was en in Nijmegen woonde, in mei 1947 gesolliciteerd naar de functie van gemeentesecretaris in Gendt. Voor het gezin van een gemeentesecretaris zou ook een nieuwe woningwetwoning beschikbaar zijn. Een heel aantrekkelijk aanbod. Arends maakte een goede kans, maar er was volgens zijn dochter Maria, slechts één hinderpaal. In deze tijd onbestaanbaar, maar toen werd hem aangerekend dat hij al enige jaren getrouwd was, maar nog geen kind had. Dat was een smet op zijn blazoen. Maar of het zo moest zijn werd een maand later,

in juni 1947, zoon Driekske geboren. Arends ging met het geboortekaartje trots op zijn fiets vanuit Nijmegen bij alle gemeenteraadsleden langs om zich voor te stellen en kreeg kort daarop de baan en de bijbehorende woning. Sociaalvoelend als ook Arends was, vond hij dat hij met de heersende woningnood geen recht had op het huis en dat het aan een groot gezin toegewezen moest worden. Hij trok dan wel met zijn kleine gezinnetje bij zijn schoonfamilie in, mits

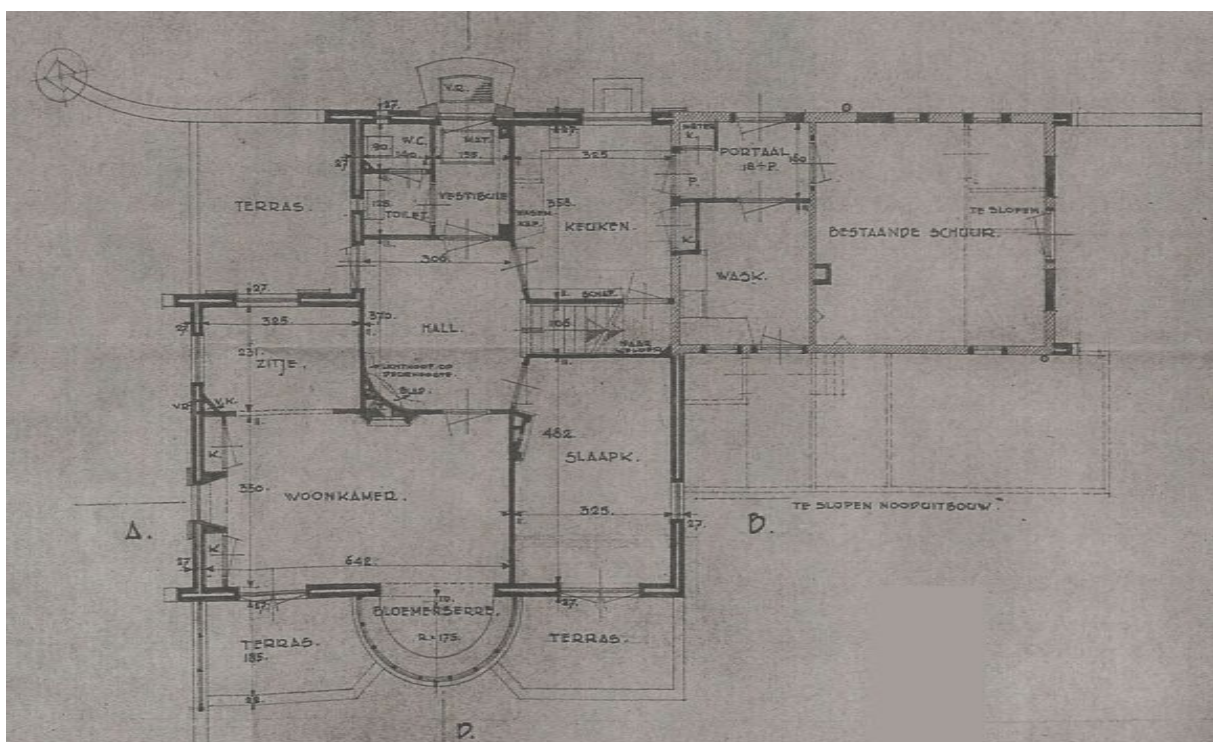

als tegenprestatie de bouwvergunning voor Braams huis afgegeven werd. Want Hinderika had een slechte gezondheid en zij zou dan meteen extra verzorging en hulp van hen kunnen krijgen. Dit gebeurde.

Via Harry te Riele, de uit Utrecht afkomstige vriend van dochter Coby, had Hendrik Braam de architect Maas leren kennen en die kreeg de opdracht om een nieuw huis voor hen te bouwen; de tekening was in december 1947 klaar. Het dubbele woonhuis maakte plaats voor één huis en van de woonschuur werd een deel gesloopt en de rest, links van de huidige voorgevel, werd bij de woning getrokken

In maart 1948 werd de tekening goedgekeurd en kon de bouw worden gestart. Aannemer J.A. Weghorst uit Borne kwam met ruim f. 34.000 als goedkoopste uit de aanbesteding. Na wat bezuinigingen op het bouwplan doorgevoerd te hebben kon die uiteindelijk voor een prijs van f. 21.100 gaan bouwen. Eind 1948 was het huis klaar en kon het betrokken worden. Maria is daar een maand later in 1949 geboren.

Dit huis kwam verder van de straat af te liggen dan het oorspronkelijke huis. De tot dan als woonhuis gebruikte schuur, de huidige garage, werd zoals gezegd erbij getrokken. Naast de schuur lagen twee grote kolenhokken. Maria heeft ooit gehoord dat het muurtje in

De bovenkant van de plattegrond toont de voorkant van het huis. De achterkant van de woonschuur werd gesloopt. De gemetselde muur annex bloembak aan de voorkant staat wel op de tekening, maar is niet gerealiseerd

De luifel is inmiddels veranderd (zie eerste foto)

het verlengde van het huis bij het terras als bloembak bedoeld was en een gemetselde bloembak als onderdeel van de woning is precies een kenmerk van het werk van architect Maas.

In 1950 bleek het huis toch aan de kleine kant voor twee gezinnen. De ouders van Maria konden vanwege de zorg voor de grootouders niet verhuizen en daarom werd er nog een stuk achter aangebouwd voor meer leefruimte. En ook op die tekening staat duidelijk de naam W.A. Maas als architect vermeld.

In maart 1960 werd Arends van gemeentesecretaris tot burgemeester benoemd. Markt 10 was

Burgervader Arends

toen nog gemeentehuis. Hij had daar ook zijn praktijk. Nog eerder was het gebouw een dokterswoning geweest. Toen de gemeente het als gemeentehuis aankocht en verbouwde, mocht de dochter van dokter Coenders op de bovenverdieping blijven wonen. Na de oorlog werd de ruimte in gebruik genomen door tandarts Loevezijn maar toen de gemeente zich uitbreidde en dit gebouw helemaal nodig had, werd er een deal met hem gesloten en kon hij de leegstaande ambtswoning Markt 10 kopen.

VERBODEN		BOUW - 01471	
HUIS „DRAAM“ TE GENDT (GLD)			
N. 9.	1. 100	1.	
UITBREIDING		GET.	GEZ. :
		VERZ. :	
ARCHITECT W. A. MAAS - UTRECHT		10.	

De datum 1950 en naam van de architect Maas staan ook op de uitbreidingstekening vermeld.

nog steeds ambtswoning, maar Arends had daar geen behoefte aan. Hij had immers het huis aan de Nijmeegsestraat 7. De gemeente Gendt heeft de inmiddels overbodige ambtswoning toen aan tandarts Loevezijn verkocht. Die woonde eerst op de bovenverdieping van ons kringgebouw,

Uiteindelijk had de zoektocht naar architect Maas in Gendt toch succes en is het plaatje en de puzzel compleet: wit met rieten dak, burgemeesterswoning (weliswaar niet in eerste instantie), gebouwd door W.A. Maas, alleen niet rond 1935. Dat is een bekend probleem: sommige puzzelstukjes passen gewoon niet.

Yvonne de Boer-Ravestein

Met dank aan Maria Arends, de gemeente Lingewaard en de huidige eigenaars, de fam. Diets.

Maak plaats, maak plaats

Weer een mooi stukje oud Gendt is verdwenen. Het pand Nijmeegsestraat 25 is gesloopt om ruimte te maken voor het Hof van Breunissen c.q. het nieuwe verzorgingshuis er naast.

Er rest nu voorlopig een lege plek. De vroegere bewoners, de fam. Stark, hebben een appartement in

het nieuwe, naastgelegen gebouw betrokken en wonen nu dus op een steenworp afstand van hun oude huis.

Het beestje moet een naam hebben

Verslag lezing Gerrit Jansen 18 november 2009

Bijna 20 jaar schrijft Gerrit Jansen voor de krant over de 'Natuur dichtbij huis' en onder andere dankzij deze stukjes kon hij zo'n acht jaar geleden stoppen met zijn baan als docent biologie. Hij kocht een huis bij de dijk in Angeren en geniet nog steeds van de natuur, geeft workshops in Angeren, op Ameland en in Tsjechië. Op 18 november was hij bij onze historische kring en keken wij naar de gewone, maar toch buitengewone natuur, waar hij heel boeiend over vertelde. Hoe hij examenleerlingen meenam naar Ameland om de natuur te leren kennen. Voor ze onderzoek deden, moesten ze eerst leren om stil te zijn, al was het maar vijf minuten, om te luisteren naar de natuur. Dat valt niet mee, de een schiet in de lach, de ander vindt het eng en hoort zelfs zijn eigen ademhaling of iemand die zomaar een gedichtje maakt. Tegenwoordig gaat hij ook weer met kinderen op stap, een dagje naar de Klompenwaard bijvoorbeeld.

Logische naam

Gerrit Jansen zegt dat de Nederlandse naamgeving van planten en dieren eigenlijk heel logisch is. Denk aan de brandnetel; wanneer je hem voelt weet je zijn naam. Terloops vertelt hij dat je de kleine armetierige brandnetel moet hebben voor het welzijn van de vlinders. De grote weelderige niet; er zit waarschijnlijk een teveel aan landbouwstoffen in. Al luisterend naar geluiden van de grutto, de tjif tjaf en de koekoek horen we vanzelf hun naam. De koekoek overwintert in Afrika en komt in mei naar ons land. Hij leeft daar onder meer van nogal harig rupsen. De grutto zien we steeds minder in ons land, waarschijnlijk door de veranderde landbouw. Het Judasoor is een paddenstoel en heeft precies de vorm van een oor. Een stinkzwam heet zo omdat hij stinkt; er zitten altijd vliegen op. Op een vliegenzwam vind je geen vliegen. Vroeger haalde men het buitenste vlies eraf en deed dat in een flesje met suikerwater. Als men dat mengsel op een schoteltje deed, kwamen de vliegen er direct erop af. De giftige stof doodde de vliegen. Het gif gaf waarschijnlijk eenzelfde effect als paddo's.

Paddentrek

Met een glimlach denkt hij terug aan de tijd dat

hij met de paddentrek flink in de weer was om borden te plaatsen. Hij werd dan weleens Jansen de Pad genoemd. Tegenwoordig denkt hij er wat makkelijker over. Als je nagaat dat elk paddenvrouwtje 4.000 eieren legt, dan zijn ze zo snel nog niet uitgeroeid. Opmerkelijk was wel dat wanneer Ajax speelde er veel minder dode padden op de dijk lagen.

Over slakken valt ook wel wat te vertellen. Zo kunnen ze over een scheermes kruipen zonder zich te snijden. Dat komt door de slijmlaag die een slak voor zich uit legt en die snel hard wordt zodat de slak zich niet snijdt. Een slak met huisje kan wel omhoog kruipen maar niet omlaag, want dan wordt het huisje te zwaar. In droge tijden sluiten slakken zich af zodat het vocht in het huisje blijft. In de winter sluiten ze de schelp heel goed af, de deur gaat dicht. Door met viltstift een nummer op het huisje van de slak te schrijven, kwam Gerrit Jansen erachter dat slakken meestal weer naar hun eigen plekje teruggaan. In de tuin hoeft je niet per se veel last te hebben van huisjesslakken, als je de tuin maar niet te netjes houdt. Laat hier en daar wat liggen. Het gele loof van narcissen vinden slakken erg lekker. Als je dat laat liggen heb je op andere

Gerrit Jansen

De specht

plaatsen geen last. De naaktslak is het schadelijkst voor de tuinbouw.

Na de pauze zien we nog diverse vogels, waaronder de specht, pimpelmees en de koolmees. De blauwevleugelsprinkhaan en de weerschijnvlinder, met zijn prachtige blauwe gloed. Het bos- of maartsviooltje en de nachtschade. Het is teveel om allemaal te noemen. Het was een leuke en interactieve avond waarbij Gerrit Jansen continu op vragen uit de zaal inging, waar onze bezoekers dan ook veel gebruik van maakten.

Ria Schouten

Op de volgende pagina's vindt u de kwartierstaat van de familie van Peter en Diana Hetem-Driessen, schutterskoningspaar 2009–2010 van het Schuttersgilde St Sebastianus. Voor deze kwartierstaat is geput uit de gegevens zoals die bekend zijn bij onze historische kring en de gegevens van Marja Braam-Hetem. Hartelijke dank aan Marja voor de ondersteuning en het beschikbaar stellen van de gegevens van de familie Hetem.

Kwartierstaat van de Schutterskoning en –Koningin 2009-2010

Koning Peter Hetem is geboren op 16 september 1960 als derde kind in het gezin van Piet en Tiny Hetem. De eerste vijf jaar van zijn leven heeft hij in Arnhem doorgebracht. Vader Piet had een banketbakkerij aan de Boulevard Heuveling. Het gezin Hetem vestigde zich daarna aan de Nijmeegsestraat. Hier begon Piet Hetem een chocolaterie en deze wordt ook nu nog voortgezet door

Peter op elfjarige leeftijd

zoon André. Peter groeide voorspoedig op en volgde aan de Jozefschool de lagere school. Na de basisschool ging Peter naar de Mavo in Bemmelen. Dit was niet zo'n succes. Peters hart lag meer in de richting van techniek. Na het derde schooljaar met een doublure ging Peter naar de opleiding voor autotechniek aan de Boulevard Heuveling. Een opleiding die hij na twee jaar al met succes afrondde. Peter vervulde zijn dienstplicht in Ossendrecht. Na de dienstplicht ging

Peter in overall met broer Frank en moeder Hetem

Peter als monteur werken bij autobedrijven in Nijmegen. Na bijna 20 jaar ruilde Peter Nijmegen weer in voor een arbeidsplaats bij garage Opgenoort in Arnhem.

In zijn jeugd was Peter actief bij de scouting.

Koningin Diana werd geboren op 3 maart 1962 in Nijmegen. Haar eerste levensjaar bracht zij

De vierjarige Diana

door op de 'oude' Raalt om snel te verhuizen naar de Gerwardstraat. Zij bleef daar wonen tot haar huwelijk op 29 juli 1983. Na het bezoek aan de Mariaschool volgde zij de Havo-opleiding in Bemmelen. 1 september 1979 is Diana haar loopbaan begonnen bij de Rijksbelastingdienst te Nijmegen.

Als hobby's hebben zowel Peter als Diana zingen en tennis op het lijstje staan. Ook zijn ze met hun hond vele uren te vinden in de Gendtse polder. Het Sint Nicolaas-comité in Gendt heeft Diana's maar zeker ook Peters warme belangstelling.

In 1983 zijn Peter en Diana getrouwd. Zij zijn gaan wonen in het huis van de grootouders van Diana aan de Kleine Raalt. Hier zijn ook hun vier kinderen: Marjolein, Michelle, Pim en Bas geboren.

Nadat Piet en Tiny Hetem het koninklijke bloed in de familie hadden geïntroduceerd met hun koningschap in 1982 was het hek van de dam bij hun vier kinderen. Na Kersenkoningin Marja, prins André en hofnar Frank ontbrak daar nog een schutterskoning. Voorafgaande aan de kermis van 2008 begon het te kriebelen. Peter heeft vrijdagavond voorafgaande aan de kermis 2008 zijn familie en vrienden ingelicht over zijn voorname om mee te doen aan het koningsschieten.

Vader Driessen samen met vader Hetem, die ook schutterskoning is geweest.

Een eerste poging om de titel te verwerven werd gedaan; echter zonder succes. Theo Campschreur was toen de gelukkige want hij schoot de vogel net vóór Peter aan flarden.

In 2009 volgde een tweede poging en deze was succesvol. Wat hun toen verder is overkomen is moeilijk onder woorden te brengen, weten Peter en Diana te vertellen.

Feestelijke intocht op maandag van het schutterspaar

Uitbundig onthaal in de schutterstent

De kermis is voor hun het hoogtepunt geweest. Het was gewoon super. Het hele dorp liep uit en het weer werkte uiteraard ook geweldig mee.

Dan zijn daar natuurlijk ook nog diverse optredens bij in het land en ook daarbuiten. Als dan het korps van St Sebastianus een streetshow verzorgt en het speelt zich allemaal voor jouw ogen af, dan krijg je zulke warme reacties van het publiek; dat maakt het allemaal geweldig. Om kippenvel van te krijgen. De komende periode tot de Gendtse Kermis zullen Peter en Diana nog een aantal optredens en bezoeken hebben om dan eind augustus de titel over te dragen aan de opvolgers en dan is hun regeerperiode ook al weer geschiedenis geworden. Een periode die voor hun een in woord 'super' is geweest.

Willem Rasing

Het koningspaar, geflankeerd door links mevr. Hetem en rechts mevr. Driessen

32+33 Bernardus Hetem geboren 3 juni 1824 te Haarlem, overleden 24 april 1908 te Haarlem X 1850 Gertrudis Elisabeth Thoolen Geboren 26 juni 1824 te Haarlem, overleden 17 juli 1897 te Haarlem	34+35 Jacobus van Hamersveld geb ca 1823 Schrijnwerker X 1847 Anna Maria Dekker Ca 1825	36+37 Johannes Bouwman Geb ca 1838 te Utrecht Overleden 1 november 1911 te Utrecht X Maria Wilhelmina van Huizen Geboren 26 oktober 1836	38+39 Martinus Johannes Serto Geb ca 1833 te Utrecht Overleden 1909 te Utrecht X 1856 Antonia Catharina Steenhof, geb ca 1831 overleden 12 mei 1909 te Utrecht	40+41 Klaas Alles Geboren 19 februari 1842 te Graft Kleermaker X 1873 Maria Kuenen geboren 1841 te Uitgeest Overleden 23 maart 1927 te Beverwijk	42+43 Johannes Oud, geboren 1843 te Beverwijk Overleden 14 juli 1923 te Kampen banketbakker X 1875 Alida Bitter Geboren 11 juni 1840 Overleden 10 juli 1895 te Beverwijk	44+45 Jacobus Joseph de Graaff, geboren ca 1841 X 1864 Elisabeth Willemse geboren ca 1841	46+47 Cornelis Jacobus van der Kraft, geboren 10 december 1859 te Wasse-naar, overleden 16 december 1940 te Haarlem metselaar X 1882 Maria Magdalena Catharina van de Ven, geboren 7 november 1861 te 's Gravenhage, overleden 29 september 1912 te Haarlem
16 Josephus Hendrikus Hetem 28 februari 1953 te Haarlem overleden 4 maart 1922 te Haarlem Smid	17 Maria Hendrika van Hamersveld Geboren 22 april 1954 te Haarlem Overleden 30 mei 1939 te Haarlem	18 Lodewijk Wilhelmus Bouwman Geboren te Utrecht 1862 Overleden 14 november 1942 te Utrecht	19 Maria Cornelia Serto Geboren 1867 te Utrecht Overleden 25 september 1921 te Utrecht	20 Hendriks Jozef Alles Geboren 17 december 1880 te Beverwijk banketbakker	21 Christina Wilhelmina Oud, Geboren 28 september 1877 te Beverwijk	22 Petrus Jacobus Joseph Maria de Graaf Geboren 1883 overleden 20 april 1958 te Haarlem, lijstenmaker	23 Cornelis Wilhelmina van der Kroft Geboren 6 januari 1886 te Haarlem Overleden 3 mei 1972 te Haarlem
8 Petrus Jacobus Hetem Geboren 5 april 1893 te Haarlem Overleden 27 april 1955 te Haarlem Schoenmaker	9 Maria Wilhelmina Bouwman Geboren 4 oktober 1892 te Utrecht Overleden 24 december 1990 te Haarlem		10 Nicolaas Johannes Alles Geboren 10 augustus 1907 te Haarlem Overleden 14 april 1980 te Haarlem Administrateur		11 Maria Catharina Magdalena Jacoba de Graaff, Geboren 26 augustus 1908 te Haarlem Overleden 25 april 2003		
8 juni 1921 te Haarlem		6 september 1933 te Haarlem					
4 Petrus Jacobus Hetem Geboren 5 april 1928 te Haarlem Overleden 23 april 1997 te Nijmegen Banketbakker/chocolatier Schutterskoning 1982–1983				5 Cristina Cornelis Maria Alles Geboren 2 juli 1934 te Haarlem Schutterskoningin 1992–1993			
Donderdag 20 september 1956 te Haarlem							
2 Petrus Jacobus Hetem Geboren 16 september 1960 te Arnhem Schutterskoning 2009—2010							
Vrijdag 29 juli							

Marjolein C.C.M. Hetem geb26 februari 1989 te Gendt
“Prinses van de Schutterij 2009—2010”
Pim P.G. Hetem geboren 30 maart 1994 te Gendt
“Prins van de Schutterij 2009—2010”

48+49 Steven Driessen geboren in januari 1817, overleden 29 januari 1883 Beek meester hoefsmid X 1848 Hendrina Hageman , geboren in augustus 1819 in Neerbosch overleden 3 augustus 1873 te Ubbergen	50+51 Wilhelm Bonekamp Theodora Jansen	52+53 Cornelis Janssen , geboren 4 juni 1816 in Huissen, overleden 14 mei 1895 in Gendt, X Willemina Kempen , geboren 15 juni 1819 in Gendt, overleden op 12 december 1861 in Gendt	54+55 Theodorus van Haaren , geboren 18 juli 1831 in Gendt, overleden op 14 april 1903 in Gendt X1847 Alberdina Roelofsen geboren 13 november 1832, overleden op 24 september 1898 in Gendt	56+57 Gerrit Kuster , geboren 13 oktober 1827 in Gendt overleden 11 maart 1886 in Gendt X 1854 Petronella Peters , geboren 13 december 1834	58+59 Jan Rensen , geboren 7 mei 1839 in Gendt overleden 15 maart 1922 in Gendt X 1872 Johanna Aleida Gusing geboren 20 september 1845 overleden 9 juli 1905 in Gendt	60+61 Wilhelmus Derksen geboren 6 januari 1834 in Valburg overleden 6 april 1917 in Gendt X 1861 Maria Gerdson geboren 4 augustus 1835 in Bommel overleden 4 augustus 1909 in Gendt	62+63
24 Johannes Driessen geboren op 23 juli 1848 in Ubbergen overleden 11 mei 1888 in Beek Smid	25 Elizabeth Carolina Bonekamp Geboren op 22 oktober 1853 Emmerich	26 Hendrik Janssen , geboren op 14 juni 1858 in Gendt overleden 28 december 1941 te Gendt	27 Theodora van Haaren , geboren 3 januari 1863 in Gendt	28 Christianus Kuster , geboren 30 december 1872 in Gendt overleden 30 september 1941	29 Petronella Johanna Rensen , geboren 8 mei 1877 in Gendt overleden 26 november 1937 te Gendt	30 Bartholomeus Derksen , geboren op 1 februari 1865 in Gendt overleden 19 november 1945	31 Caatje Cornelissen , geboren op 13 juli 1867 in Waddenoijen overleden 19 juni 1938 te Gendt
24 oktober 1882 te Ubbergen		25 mei 1888 te Gendt		4 mei 1901 te Gendt		1890 te Waddenoijen	
12 Stephanus Wilhelmus Driessen , geboren op 10 november 1883 in Ubbergen overleden op 16 oktober 1967 in Gendt zaterdag 25 juli 1914 in Gendt		13 Alberdina Maria Janssen , geboren op 16 augustus 1890 in Gendt, overleden op 15 april 1955 in Arnhem		14 Gradus Johannes Kuster , geboren op 21 februari 1904 in Gendt. overleden 15 december 1980 in Gendt Zaterdag 10 april 1937 in Gendt		15 Everdina Catharina Derksen , geboren op 3 oktober 1905 in Gendt. overleden op 12 januari 1991 in Gendt	
6 Gerardus Johannes Theodorus Driessen , geboren op 9 september 1934 in Gendt overleden op 29 november 1985 in Gendt Donderdag 18 mei 1961 in Gendt				7 Catharina Petronella Kuster , geboren op 2 augustus 1937 in Gendt			
3 Diana Everdina Catharina Petronella Driessen Geboren 3 maart 1962 te Nijmegen Schutterskoningin 2009—2010 1983 in Gendt							
1 Michelle E.F.M. Hetem geboren 14 januari 1990 te Gendt “Prinses van de Schutterij 2009—2010” Bas G.F. Hetem geboren 21 juni 1995 te Gendt “Prins van de Schutterij 2009—2010”							

Jaarverslag 2009

Wij horen regelmatig van anderen: “Wat zijn jullie toch een actieve vereniging”. We beamen dat natuurlijk meteen. Leuke complimenten zijn per definitie waar. Maar wat hebben we eigenlijk het afgelopen jaar gedaan? Nu, hier komt het...

Hoewel we al op leeftijd zijn en de meesten van onze leden ook, groeien wij als kring toch nog steeds - vorig jaar van 544 naar 571 leden - ondanks veel sterfgevallen. Zelf moesten we Tom Nahon missen, een bestuurslid van het eerste uur. We zullen als een soort eerbetoon de volgende Ganita mare aan hem en aan het Gendtse onderwijs wijden. Gelukkig konden we ons bestuur ook weer uitbreiden met twee bekwame krachten als Ria Schouten en Willem Rasing.

We organiseerden in 2009 diverse lezingen en hadden een drukbezochte excursie naar het IJzermuseum in Ulft met een inleiding van ons lid en voormalig werknemer daar, dhr. Louwes. Dat is het leuke, dat wij tegenwoordig ook steeds meer bijdragen van onze leden ontvangen, in de vorm van artikelen, foto's, opmerkingen en aanvullingen etc. Dat alles zorgt ervoor dat we nauw bij onze leden betrokken blijven.

Onze genealogieafdeling blijft - ook via onze website - een vraagbaak. Daarnaast komen er ook andere vragen op ons bord zoals over architecten, over kerkepaden, over de 2e W.O., over landbouw in Flieren, over de vorm van een oud boerderijhek enz. Soms leiden vragen tot leuke ontdekkingen, zoals het stuk oud ijzer in de polder dat bij laag water zichtbaar werd en waarvan een lid zich afvroeg wat het was. Dat bleek de aanzet tot de opgraving van een Duitse onderzeeboot, een Biber, die nu een plaatsje heeft gekregen in het oorlogsmuseum in Groesbeek.

Misschien danken we onze reputatie als actieve vereniging wel aan onze vele tentoonstellingen. In ons eigen gebouw tonen de kleine en grote vitrines met regelmaat een andere verzameling. Robert Braams expositie van zijn Tweede Wereldoorlogcollectie blijft voorlopig in onze kelder totdat hij elders een museale ruimte vindt. Die trekt nogal eens groepjes schoolkinderen. De Kersenfeesttentoonstelling ging in 2009 over de bijna vergeten oud-Indiëgangers en daar bleken we een hoop betrokkenen veel plezier mee gedaan te hebben. Aan de gelijktijdige tentoonstelling van Schutterij en Winkeliersvereniging werkten we ook mee, net als weer aan Open Mo-

Religie in onze vitrine

numentendag. We werkten samen met de zusterverenigingen aan het boekje de Canon van Lingewaard en leverden voor de bijbehorende tentoonstelling in Huissen voorwerpen, zoals ook de Gendtse burgmeestersketting. Die ketting was ons in bruikleen gegeven en gaat daarna definitief naar het gemeentehuis in Bemmelen om tentoongesteld worden. Zo gewonnen, zo geronnen.

Onze Villa Ganita ontving bij gelegenheden veel verschillende bezoekers, zelfs Sinterklaas en vanuit het gebouw werden een paar dorpswandelingen georganiseerd.

We vierden dat onze voorzitter, Geert Visser, een koninklijk lintje kreeg. Toch een blijf van waardering, nietwaar?

Het zal wel bekend zijn dat onze bestuursleden al jaren in diverse commissies zitten om de Gendtse cultuur en historie te bewaken en te stimuleren. Daarom staan we ook met een programma in het boekje van het Cultureel Platform Lingewaard. We houden contacten met politieke partijen over o.a. het Kulturhûs en Warenhuis van Driel.

Tenslotte hebben wij als moderne historische vereniging – hoewel dat klinkt als een tegenspraak – ook de eerste stappen gezet op het gebied van de digitalisering van ons fotoarchief. Zo kunnen we straks iedereen nog sneller helpen.

Concluderend: de recessie gaat aan ons voorbij. Hoe kan het ook anders met een contributie van € 15,- die al jaren hetzelfde is en al het werk dat daarvoor verzet wordt. Als u het woord recessie niet meer kunt horen, maak dan uw schoonmoeder, buurman of verre verwant eens lid. Waar krijg je nog zoveel waar voor je geld en qua historie duurt het nog jaren voordat wij in ons blad aan de recessieperiode toekomen.

Yvonne de Boer

Warenhuis Van Driel/Catootje

We schrokken wel even. Vorige maand stond in het Gemeentenieuws dat er een sloopvergunning was aangevraagd voor de opstallen Dorpstraat 60 en 60 a, b, c en d. Een ingewijde weet dan dat het gaat om het voormalige Warenhuis Van Driel, in de volksmond 'Catootje'. Bij navraag werd bekend dat met 'opstallen' het hele gebouw bedoeld werd, dus ook het deel met het markante torentje. Sloop van dit in oorsprong prachtige pand, dat er helaas verwaarloosd uitziet, zou voor Gendt onvoorstelbaar zijn. Inderdaad, de luifel met zijn doorzakkende, afbladderende houtdelen geeft het gebouw een desolate aanblik. Maar als alleen al de oorspronkelijke glazen luifel terug zou keren, zou het gebouw weer uitstraling hebben. Waarom dus sloop van een van de weinige vooroorlogse panden die Gendt nog heeft? Zelfs het werk van twee bekende Huissense architecten, Levels en Berendsen. Bovendien als een van de eerste warenhuizen in de regio van cultuurhistorisch belang; dat is toch ook niet weg te cijferen?

We zijn er als historische kring al lang mee bezig. Eerst hebben we ervoor geijverd dat het op de monumentenlijst zou komen. Daardoor zou het in principe tegen sloop beschermd zijn en

kelbezoekers van zuid, waar de meeste winkels zijn, naar noord minimaal is. Dat zie je ook aan de regelmatige leegstand. In de door de gemeente voor deze plek opgestelde dorpsvisie staat een nieuwbouwwijk als aansluiting op de Molenwijk gepland. Een monumentenstatus van Catootje zou de plannen dwarsbomen.

Toch is de gemeenteraad overtuigd van de waarde van het gebouw. In april 2008 werd nog een amendement van BO6-L2000 aangenomen om voorlopig geen sloopvergunning af te geven voordat duidelijk is welke historische elementen geherintegreerd worden en dat de raad daarbij zou bepalen wat bespaard blijft.

We vonden het bericht van sloop dus onbegrijpelijk. Vooral omdat we van dhr. Van Driel, de eigenaar van het oudste en linkerdeel, wisten dat hij voor behoud is en daar wil blijven wonen. Van Blaissons Projecten uit Nijmegen, eigenaar van het rechterdeel, hadden we al via via een half jaar terug gehoord dat die wel wilde slopen. Toen benaderden we al meteen de gemeenteraad met de vraag of er geen bestuursdwang toegepast kon worden om het hele pand aan de buitenkant op te knappen. Wetende dat in Nijmegen op die manier hele wijken gerenoveerd zijn. Het bleek echter in Lingewaard niet wettig te kunnen.

Maar nu leek het toch menens te worden. Ons bestuurslid Gerard Janssen heeft direct contact opgenomen met dhr. Van Driel en die bleek van niks te weten. Jo van Driel heeft de sloopaanvraag voor zijn huis daarop meteen ingetrokken. Die aanvraag was buiten hem om gedaan door de toekomstige koper van zijn pand.

Wij hebben in ieder geval de raadsleden van de situatie op de hoogte gebracht. Een tijdig gewaarschuwd mens telt voor twee en vooral de oppositiepartijen geven aan alert te zijn op de toekomst van dit voor Gendt zo kenmerkende gebouw. Wij hopen dat ook de Gendtse inwoners massaal tegen sloop in het geweer zullen komen als dit er echt van dreigt te komen.

Yvonne de Boer-Ravestein

De Dorpstraat-Noord

was er geld van de gemeente voor renovatie beschikbaar. Het ging helaas niet door, denklijk vanwege de locatie. De gemeente heeft al jarenlang problemen om de toenemende verkeersstroom door de te smalle Dorpstraat-Noord te leiden. Daarbij komt nog dat de trek van de win-

Aanwinsten

Ontvangen van:

Dhr. W. Goossen, verslag van de Mobilisatie
t/m Terugkeer van zijn vader B. Goossen
Dhr. Nissen, fototoestel
Dhr. A. Hendriks, verschillende oude kranten
Dhr. N. Kramer, aantal foto's Gendt
Fam. Lamers-Nissen, foto's, knipsels etc.
Dhr. H. Evers, bouwtekening
Mevr. D. Rasing, enkele voorwerpen
Dhr. Diets, foto van Nijmeegsestr. 7
Mevr. M. Arends, foto van oude huis Hendrik
Braam
Fam. Peters-Ederveen, boekje Arnhem-
Nijmegen
Mevr. A. Teunissen-Derksen, fototoestellen en
filmcamera
Mevr. L. Klaassen-Snoeijs, heiligenbeelden
Dhr. Stark, foto's van oude pand Nijmeeg-
sestraat 25 en de sloop ervan

Een van onze nieuwe aanwinsten. Raad eens wat het is? De oplossing staat op de volgende pagina

Welkom nieuwe leden

Uit Gendt, tenzij anders vermeld:

Mevr. W. Fuhrer-Kersten
Mevr. G. van Driel-Niënhaus
Dhr. Th. Janssen, Bemmelen
Dhr. H. Janssen
Mevr. A. Huting-v.d. Brink
Dhr. Raijmakers, Waalre
Dhr. M.G.J.N. Leemreize
Mevr. J. Cornelissen-Hoekjan
Dhr. H. Verhoeven, Bemmelen
Mevr. D. Hetem-Driessen

Inmiddels hebben we **575 leden!!!**

Wegens **overlijden** hebben wij afscheid moeten nemen van ons lid:

Geert Milder, echtgenoot van
Marianne Milder-Hettinga
Geboren op 8 juli 1937
Overleden op 24 oktober 2009

Lies-Meijer-Lambrechts, echtgenote van
Leen Meijer
Geboren op 31 januari 1926
Overleden op 25 oktober 2009

Piet Rasing, levenspartner van
Bets van Helvoort
Geboren op 26 januari 1943
Overleden op 30 oktober 2009

Bert Terwindt, echtgenoot van
Th. Terwindt-Janssen
Geboren op 28 augustus 1924
Overleden op 5 november 2009

Leo Salemink, levenspartner van
Rita Driessen
Geboren op 7 januari 1932
Overleden op 15 november 2009

Joop Eekhof, echtgenoot van
Stiny Eekhof-Jager
Geboren op 27 mei 1934
Overleden op 6 december 2009

Wij willen de verwanten en vrienden ons medeleven betuigen en sterkte wensen met het verwerken van hun verlies

Oplossing nieuwe aanwinst:

Het is een onderzetter voor een fles. De hals van de fles kan in de ketting gestoken worden en de twee elastische bandjes die aan weerszijden zitten, kunnen daartoe uitgerekt worden. Onder de fles komt dan de vilten bodem en als er onverhoopt geknoeid wordt, wordt het daardoor opgezogen

Cadeautip

Ons boek, *Gendt tussen stad en dorp*, een onmisbaar overzicht van alles wat met de geschiedenis van Gendt te maken heeft, is nog in ons kringgebouw te verkrijgen voor € 20,-.

U kunt ook een cadeaubon van € 15,- bij ons halen om uw oude of nieuwe liefde met bijvoorbeeld Valentijn te verrassen met een jaarabonnement op ons kringblad, tevens lidmaatschap. Zonder verplichting houdt dat na een jaar op.

Colofon:

e-mail: info@historischekringgente.nl

website
www.historischekringgente.nl

Webmaster: Aad Hendriks

Redactie Ganita mare:
Yvonne de Boer-Ravestein (eindredactie)
Mia Gerrits-Bouwman
Henk Klaassen
Geert Visser

Onze redactie is te bereiken via bovenstaand e-mail adres, maar ook op de in de kolom hier naast genoemde adressen en telefoonnummers

Huisvesting: in 'Villa Ganita'
Nijmeegsestraat 19, 6691 CK Gendt

Betalingen:
Hist.Kring Gente te Gendt
bank 1164 26 705

Drukwerk Ganita Mare: DATADRUUK Gendt

ISSN: 1878-7908

Bestuur Historische Kring Gente

Voorzitter: **Geert Visser,**
Kard. de Jongstraat 2, 6687 LG Angeren,
tel. 026 3256718

Secretaris: **Yvonne de Boer,**
Waterwolf 31, 6681 TH Bommel,
tel. 0481 422400

Penningmeester: **Geert Witjes,**
De Haspel 9, 6691 PP Gendt,
tel. 0481 422851

Foto- en knipselarchief: Riet Berends-Peters,
Baron van Gendtdaan 7, 6691 ZH Gendt,
tel. 0481 422471

Genealogie: **Mia Gerrits-Bouwman,**
Steenakker 11, 6691 DM Gendt,
tel. 0481 423543

Geografie: **Gerard Janssen,**
Nijverheidsweg 15, 6691 EZ Gendt,
tel. 0481 431324

Presentaties: **Henk Klaassen,**
v.d.Duyn van Maasdamstr. 8, 6691 CT Gendt,
tel. 0481 424253

Inventarisatie en genealogische achtergrondverhalen: **Willem Rasing**
Bernhardstraat 22, 6691 ZM Gendt,
tel. 0481-424546

Dialect: **Harrie Scholten,**
Hendrik Braamstraat 2, 6691 ZD Gendt,
tel. 0481 421503

Jaarprogramma: Ria Schouten-de Haan,
't Hof 10, 6691 HK Gendt,
tel. 0481-422781

Feestelijke interviews

Wij hebben Leo Schennink bereid gevonden om bij een aantal dialect sprekende, wat oudere Gendtenaren op band interviews af te nemen over hoe het vroeger ging bij feestelijke gebeurtenissen als geboorte, kermis, Koninginnedag etc., maar ook— en dat is niet zo feestelijk— bij overlijden. Dit alles t.b.v. een dialectonderzoek van de Radboud Universiteit te Nijmegen. Bent of kent u zo'n oude Gendtenaar die nog alles over vroeger weet en daarover sappig in dialect kan vertellen? Geef het ons dan door of benader Leo Schennink, tel. 0481 422952, zelf.

Welkom op de maandagavond vanaf 2000 uur en op de woensdagmorgen vanaf 0930 uur.

Al is het alleen maar voor de koffie

“Bjent zei tege die knakker dat tie most uitscheie met donderjage”